

Tillbedjan i gudstjänsten.

Platsen för tillbedjan i helgedomen är altaret. Detta gäller prästen bokstavligen, andligen hela församlingen. Till altaret framburos offren. Så är ännu alltjämt tillbedjan en offertjänst inför Herrens, vår Guds, ansikte. Evad vi i gemensam syndabekännelse offra våra syndavanor, vår världslighet, vår ligkiltighet, vår själviskhet eller vi i tacksägelse hembära Gud lovets och prisets offer. Och därför att en gudstjänst icke kan tänkas utan tillbedjan, firas i vår högmässa altartjänst.

Över tillbedjan i altartjänsten vilar städse det gamla: Sursum Corda! — Upplyften edra hjärtan till Gud! Det är den helgade stund, Gud ger oss, då vi få lämna allt arbete, all oro och strid utanför och i stilla hängivenhet hämta kraft ur all krafts källa. Det är Mariasinnet i vårt gudsförhållande.

Predikan och övrig kristlig verksamhet återger mera Marias ivriga, målmedvetna sinnelag. Det synes mera för människor och får i allmänhet berömmelsen och tacket för vad som göres, för framgångar och segrar. — Men lika väl som arbetaren snart ginge under utan vila, lika säkert som kämpen inom kort miste mod och kraft och uthållighet utan stunder av ro, lika visst skulle arbetarna i Herrens vingård och kämparna i Kristi här snart duka under av trötthet och modlöshet, därest de icke tid efter annan hämtade kraft och mod genom att upplyfta sina hjärtan till Gud i stilla tillbedjan.

Och dock, som sagt, det synliga arbetet och dess påtagliga resultat, det är de som märkas och vinna anklang i Guds rike liksom i konst, industri och vetenskap. Men vi

lan — liksom hälsan — »tiger still».

Därför var det en tid, då man menade, att Guds rike främjades icke blott framför allt utan t. o. m. uteslutande genom predikan. Man uteslöt väl ingalunda bönen, men nära nog den stilla, gudshängivna tillbedjan — jag menar nu i stort sett. Det var då icke underligt, att man förlorade förståelse för allt sådant, som bidrog till andaktens höjande — andakten, som väl ändock är en ofrånkomlig betingelse för all sann tillbedjan.

Det var en tid då många de frommaste bland kyrkans tjänare blygdes för kapp och krage och helst sett, att altartjänsten helt vore borttagen ur vår gudstjänst. Och det var den tid, då de förkunnare, som sagt upp sin förbindelse med Kyrkan, men ej med kristendomen, ofta som text hellre syntes hava prästräktens världslighet och handbokens bokstavsträldom än evangeliet om Jesus Kristus och Honom korsfäst.

Dock, vår tids tecken synas tyda på en omvärdering.

Inom vår Kyrka har Gud på flera håll visat oss vägar till att föra människor till Honom, vägar, vilka förr voro bortglömda eller föraktade. Låt mig endast påpeka den heliga sången, vilken skapat nya gudstjänstformer eller upptagit gamla, där huvudvikten är lagd på själens stillhet inför Gud i ostörd tillbedjan. Och man rädes nu icke längre eller blyges för, att inför Herrens altare träda upp i helig skrud även i yttre avseende. Det räknas numera icke som bevis på särskild gudsfruktan att snurra ihop prästkappan, så att den släpar bakom en som ett svart, grovt rep. Och

man börjar finna, att det icke är ur vägen, att helgedomen prydes med blommor och ljus för att också den måtte stämma till andakt.

På frikyrkligt håll gör sig samma uppvaknande märkbart. Sönerna till de fäder, som förr i sina predikningar förlöjligade eller fördömde altartjänst och prästdräkt, de diskutera nu slutet eller öppet utgivandet av handbok med skrivna böner och komponerandet av en prästrock, eller som den kallas »karaktersrock», vilken gäve också pastorn ett värdigare yttre, än man menar en rät och slät bonjour gör.

Och hur tolkas detta arbete, denna strävan? — På vissa håll som ett ytligt och andetomt försök att dölja ett klent innehåll genom en skön form. Man orerar om en ritualistisk strävan, som bygger på ett psykologiskt missgrepp. Ja, en och annan av de okunnigaste, men snabbaste att nedsätta och miss-tänkliggöra, sticker fram med ett ord, som gör sig präktigt, om den katolska faran. Det gör den som råkade komma på en vesper, och häpnade över att finna den kyrka fullsatt, som han hoppats snart skulle få stänga dörren för alltid.

Men de finnas också, Gud vare tack, som däri se ett Guds Andes verk i människosjälarna hän mot tillbedjan.

Och skulle det vara underligt, om vår tids människor längtade efter en stund, då de kunde i stillhet få tillbedja?

Var värld är söndersargad och blödande, vårt arbete och vår umgängelse är orolig och forcerad till det yttersta, t. o. m. vår vila söka vi nå genom att i radio slunga oss från en föreläsning i Berlin till en konsert i Birmingham eller en predikan i Jakob. — Är det då underligt, om vi, sena tidens barn, söka

stillhet åtminstone i Guds hus, längta efter en plats, där vi kunna tillbedja i anda och sanning? Ja, är det icke naturligt, att vi också inom religionens värld söka, icke endast verksamhet och arbete bland människor utan också vila och kraft hos Gud?

Det har alltid varit så, att den mäktigaste verksamhet inom Guds rike haft som grund och kraftkälla bön och tillbedjan.

I nattens stillhet på det ensamma berget hämtade Guds Son kraften till arbetet nere bland människors barn. — I Judas hus vid Raka gatan i Damaskus låg Saulus på knä inför Gud, i trenne dagar, under vilka han varken åt eller drack. Där inför Guds ansikte, föddes Paulus, hedningarnas outtröttlige apostel.

Men vi kunna gott gå till vår tid! Det finnes tvenne kyrkobilddningar i vår tid, vilka båda erövra ny mark. Det anses kanske i allmänhet, att de äro varandra så motsatta, att deras namn ej kunna nämnas på samma dag. Och ändå ha de många typiska drag gemensamt. Den ena kyrkan är så nära den äldsta, den andra den yngsta: jag menar Katolska kyrkan och Pingströrelsen.

Man har sagt mycket fult om både Katolicismen och Pingströrelsen i fråga om deras förmåga att värva proselyter. Ofta ha säkerligen domarna varit mer än berättigade. Men det vore oärligt att icke tillstå, att det finnes en sida hos dessa båda, en god och uppriktig, som möter ett djupt religiöst behov hos vår tids oroliga och sönderslitna människor. Och det är: De giva i sitt gudstjänstliv rika tillfällen till tillbedjan.

Den måhända främste kännaren på evangelisk botten av katolskt fromhetsliv torde väl vara pro-

fessor Friedrich Heiler. Han har själv vuxit upp som troende katolik men lämnade denna kyrka under fruktansvärd inre kamp för att bli evangelisk teolog. Heiler säger i sin bok »Das Wesen des Katholizismus» följande förödmjukande ord: »Jag har länge, sorgfälligt och fullständigt opartiskt givit akt på bönelivet i båda kyrkorna (den katolska och den evangeliska) men jag har alltjämt fått det intrycket, att — fränsett de trånga sekt- och föreningskretsarna — det bedes mera och innerligare i den katolska gudstjänsten än i den evangeliska.» På annat ställe omtalar han, hurusom just bönelivet inom romerska kyrkan är det band, vilket längst och starkast kvarhöll honom själv och ännu kvarhåller, ja, drager till sig många av de allra djupast fromma. Han säger att glansen från detta böneliv är så stark, att den överstrålar alla de mörka sidorna i katolicismen. Den är orsaken till dess styrka och framgång.

Vända vi oss till katolicismens — som det kan tyckas — polära motsats: Pingströrelsen, finna vi om denna omstridda men mäktiga företeelse enahanda vittnesbörd.

Docent Briem säger i sin bok, »Den moderna pingströrelsen» så: »Vill man finna den djupaste orsaken till pingströrelsens framträngande och den djupa dragningskraft, som den övar på många människor, torde man utan tvivel finna den i dess innerliga böneliv. Här hava vi säkerligen pingströrelsens starkaste sida. Såväl i det enskilda umgänget som vid gemensamma möten lägges den största vikt vid bönen. — Och då all äkta bön är förbindelse med och upplevelse av Gud själv, ett kraftösende ur livets brunnar, är det lätt att inse, vilken källa till andlig förnyelse och inre

avgjordhet ett sådant böneliv skall utgöra.»

Och en av dess egna, f. kyrkoherden Söderholm bekräftar denna iakttagelse: »Det frapperade mig även, då jag först kom i beröring med andefyllda syskon, vilket underbart böneliv dessa levde, — man kände snart att de levde i en helt annan förbindelse med Gud, än vad jag i allmänhet funnit hos de troende.»

Nu menar väl någon, att detta senare böneliv har ganska litet gemensamt med den stilla hängivelse, som ligger i tillbedjan. Men månne icke den inre stillheten kan finnas, redan innan det andliga djupet hunnit fostra fram också den yttre? —

Så menar jag då, att även vår kyrka har att söka och finna sin styrka i bönelivets förinnerligande och fördjupning. Och är månne icke en av kungsvägarna till detta stora härliga mål församlingens gemensamma, stilla innerliga tillbedjan i gudstjänsten?

Är då vår gudstjänst, enkannerligen högmässogudstjänsten, ägnad att tillgodose detta behov, att hjälpa människor att i tillbedjan möta Gud? Jag är viss därpå!

Vi lita icke till katolikens medel, att med brödets och vinets konsekkrering hjälpa församlingen att tro, att Gud är närvarande, så att Han hör bönen. Icke heller söka vi framkalla bönestämning med högljudda rop på svenska eller okända tungomål, men vi tro och ha erfarit, att i vår enkla men högtidliga altartjänst med dess bön och åkallan, syndabekännelse och lovprisning, kan vissheten om Guds närvaro med härlig och oemotståndlig kraft gripa själen och lyfta henne upp mot de eviga höjdernas härlighet.

Och lika väl, som den enskilde i tillbedjan ställes ensam inför Gud,

lika väl förena vi oss och gå gemensamt fram inför Guds ansikte. Och det ligger en förunderlig styrka i gemensam tillbedjan, då Guds Ande, som också är bönen Ande, får gripa hela församlingen. Ty vi äro icke alla lika starka, icke alla lika långt hunna. En har kommit långt på bönen väg, och kunde vittna om många härliga upplevelser på den vägen, en annan är endast nybörjare, en tredje knappast det.

Men det är som hjälpte vi varandra i den gemensamma tillbedjan i Guds hus. Här träder den starkare till och hjälper den svagare. Här meddelar den gamle bedjaren nybörjaren sina rika och hoppfyllda erfarenheter. Icke syn-

ligt, icke med ord, men osynligt genom Andens gemenskap. »Så utgöra vi, fastän många, en enda kropp i Kristus, men var för sig äro vi lemmar, varandra till tjänst.»

Men det är icke av oss, Guds gåva är det. Ty vi kunna i det styc-ket litet hjälpa varandra. Men hur lyda orden i nattvardsmässan: »Upplyften edra hjärtan till Gud.» — Det är icke alltid så lätt. Vi försöka måhända, men det går ej. Men så kommer fortsättningen med hoppet, hjälpen och tillförsikten. Vi vända oss till Honom, som älskar tillbedjare i anda och sanning, och som lovat höra oss, vi bedja: »Gud upplyfte våra hjärtan!»

Martin Leby.

Erik Norenus.

Översättaren av Sv. ps. 76 och 77.

Ingen passionstid förgår, utan att i våra svenska församlingar åter och åter uppstämmas de båda sykonpsalmerna »Jesu, du mitt liv, min hälsa» och »Jesu, djupa såren dina». Melodierna höra även till de för vårt folk mest bekanta: redan i skolan ha vi väl alla lärt oss känna igen dem, och de sjungas också med allmänt deltagande av unga och gamla.

Såsom en blick under texten i psalmboken säger oss, äro dessa sånger översättningar från tyska författare: advokaten Ernst Kristofer Homburg (1605—1681) och prästen Johann Heermann (1585—1647), bägge kända som poeter, den senare t. o. m. »poeta laureatus» och en av den evangeliska kristenhetens största psalmdiktare i alla tider. Den svenske översättaren är däremot föga känd: I »Västerås Stifts Herdaminne» (III. s. 89 f.)

ger J. F. Muncktell några bidrag till hans biografi. Kollega och kaplan i Hedemora, omsider (1683) andre komminister där, gjorde han sig värderad för »sina synnerliga gåvor» och visade även »lyckligt anlag för poesien, både den latinska och svenska». Efter ett prov till kyrkoherdebefattningen i Floda (1694) begärde honom därvarande församling »med tårar» till sin pastor, men en annan blev den lycklige. Såsom utnämnd kyrkoherde i Garpenberg avled Norenus den 26 mars 1696 i sin födelsestad Hedemora, sextioett år gammal. Hans hustru, som var sjuklig, hade gått bort före honom.

Befordringar gingo ju ofta långsamt i äldre tider, men att en man med så allmänt värderade egenskaper som lärare och predikant icke hade bättre framgång, torde få tillskrivas en viss strävhets i lynnet: